

26.4.2024

Ennakkovaikuttaminen tulevaan EU:n monivuotiseen rahoituskehykseen (2028–)

Käsittelyvaihe

EU:n monivuotisen rahoituskehysasetuksen mukaan komission tulee antaa ehdotus EU:n tulevaksi monivuotiseksi rahoituskehykseksi (2028–) viimeistään heinäkuun 2025 alkuun mennessä. Valmistelun lähtökohtana on, että komissio esittää tulevan kehyskauden kestoksi tavanomaista seitsemää vuotta (2028–2034).

Mikäli tulevat rahoituskehysneuvottelut etenisivät aiempien neuvottelujen aikataulussa, päätettäisiin rahoituskehyksestä yksimielisesti Eurooppa-neuvoston kokouksessa loppuvuodesta 2026 tai alkuvuodesta 2027.

Tällä valtioneuvoston selvityksellä muodostetaan ensimmäisiä ennakkovaikuttamiskantoja ja alustavia näkemyksiä koskien EU:n tulevaa monivuotista rahoituskehystä, jotta Suomi voi ennakkovaikuttaa oikea-aikaisesti tulevaan komission esitykseen. Ennakkovaikuttamislinjausten tavoitteena on muodostaa kokonaisvaltainen näkemys Suomen lähtökohdista, prioriteeteista ja tavoitteista neuvottelukokonaisuuteen. Tarvittaessa ennakkovaikuttamislinjauksia tullaan edelleen tarkentamaan myöhemmässä vaiheessa. Varsinaiseen ehdotukseen tullaan ottamaan kantaa komission annettua ehdotuksensa viimeistään kesällä 2025.

Suomen avaintavoitteista EU-vaalikaudelle 2024–2029 on linjattu valtioneuvoston selvityksessä E 58/2023 vp.

Muistiossa pyritään kuvaamaan kunkin asiakokonaisuuden osalta ensin nykytilaa ja sen jälkeen tämänhetkisiä ennakkoasetelmia tulevan rahoituskehysten osalta.

Rahoituskehysten kokonaistaso

EU:n monivuotinen rahoituskehys on keskeisin EU:n prioriteettien ja politiikka-alojen toimeenpanon väline.

Nykyisen rahoituskehysten 2021–2027 sitoumusten kokonaistaso on noin 1 074 miljardia euroa ja kehysten ulkopuoliset erityisvälineet mukaan lukien noin 1 095 miljardia euroa (2018 hinnoin). Kehysten kokonaistaso pystyttiin kehysneuvotteluissa pitämään maltillisena, lähellä edeltävän kehyskauden tasoa, mutta toisaalta sovittiin varsinaisen rahoituskehysten lisäksi poikkeuksellisesta ja määräaikaisesta 750 miljardin euron EU:n elpymisvälineen rahoituksesta vuosille 2021–2026 EU:n talouksien koronakriisistä elpymisen tukemiseksi. Elpymisvälineen rahoituksen myötä kuluvan kauden EU-rahoituksen määrä lähes kaksinkertaistui (yhteensä noin 1 849 miljardiin euroon). Elpymisvälineen rahoitus

kohdennetaan EU:n budjetin ohjelmiin käyttötarkoitukseen sidottuina ulkopuolisina tuloina varainhoitoasetuksen mahdollistamana poikkeuksena.

Rahoituskehyksellä ja EU:n rahoitusjärjestelmällä on huomattava valtiontaloudellinen merkitys. Rahoituskehysten kokonaistaso vaikuttaa keskeisesti Suomen nettomaksuasemaan. Lukuun ottamatta EU-jäsenyyden alkuvuosia, Suomi on ollut nettomaksaja EU:n budjettiin. Suomi kuuluu pienimpiin EU:n nettomaksajiin ja maksukorjauksistaan huolimatta erityisesti Saksa, Alankomaat, Ruotsi ja Itävalta ovat olleet Suomea suurempia nettomaksajia. Vuonna 2022 Saksa oli jäsenvaltioista selkeästi suurin nettomaksaja ja pienimpiä olivat Suomen ohella Irlanti, Tanska ja Itävalta. Suomen maksut EU:n budjettiin olivat vuonna 2022 noin 2,3 miljardia euroa, Suomen suhteellisen maksuosuuden ollessa noin 1,78 prosenttia.

Kokonaistason lisäksi Suomen nettomaksuaseman kohtuullisuuteen vaikuttavat kuitenkin myös unionin menojen kohdentuminen sekä unionin omien varojen järjestelmä (EU:n tulot) ja mahdolliset uudet omat varat. Tasapainottaakseen nettomaksuasemaansa, Suomi on rahoituskehysneuvotteluissa perinteisesti tavoitellut mahdollisimman suurta saantoa maksukorjausten sijaan. Vauraana jäsenvaltiona Suomen ei kuitenkaan ole mahdollista saantojen kasvattamisella täysimääräisesti kompensoida kokonaistasosta koituvaa maksutaakkaa.

Tulevaan monivuotiseen rahoituskehykseen ja sen kokonaistasoon kohdistuu EU-tasolla merkittäviä uudistamis- ja kasvattamisaineita erityisesti muuttuneen geopoliittisen tilanteen ja EU:n strategisen kilpailukyvyn, turvallisuusympäristön vahvistamisen sekä ilmastomuutoksen ja luontokadon torjunnan tarpeen takia, mutta myös tulevan EU:n laajentumisen johdosta. Samanaikaisesti tulisi varmistaa myös ns. perinteisten EU-politiikka-alojen kuten koheesio- ja maatalouspolitiikan toimivuus ja vaikuttavuus. Tulevalla kehyskaudella alkaa myös elpymisvälineen avustuksiin liittyvän lainan takaisinmaksu, joka katetaan EU:n budjetista.

Tulevien rahoituskehysneuvottelujen ennakoasetelman osalta on myös huomionarvoista se, että EU:ssa on viime vuosina tehty joustoja valtiontukisääntelyyn kriisien johdosta. Valtiontukisäännöissä toimivalta on komissiolla ja tällä hetkellä on epävarmaa, milloin ja miltä osin EU:ssa oltaisiin palauttamassa rajoittaviin valtiontukisääntöihin. Mikäli valtiontukisääntely jatkuisi nykyisenlaisena, sisämarkkinoilla jatkuisi myös keskinäinen epäreilu kilpailu, josta hyötyisivät eniten kaikkein vauraimmat ja suurimmat jäsenvaltiot. Tähän laajaan EU:n rahoituskokonaisuuteen liittyen komissio on yleisesti pyrkinyt tasoittamaan toimintaympäristöä jäsenvaltioiden välillä juuri EU:n tukivälineillä, jotka ovat kohdistuneet vähemmän vauraille jäsenmaille. Suomi on tällaisessa tilanteessa ollut toisaalta liian vauras jäsenvaltio voidakseen hyötyä EU-välineistä, mutta toisaalta liian pieni kansantaloutena sekä ollut tiukassa julkisen talouden tilanteessa eikä ole voinut toimia kansallisesti höllennettyjen valtiontukisäännösten puitteissa kuten suuremmat jäsenvaltiot.

Kuluvalle rahoituskehyskaudelle luotiin EU:n rahoitukseen liittyvä uusi oikeusvaltioperiaatetta koskeva ehdollisuusmekanismi, jota on sovellettu kuluvalle kaudella yhden jäsenmaan osalta.

Suomen kanta

Hallitusohjelman mukaisesti Suomi katsoo, että EU-budjetin taso tulee säilyttää kohtuullisena välttämällä Suomen nettomaksuosuuden kasvua.

Elpymisväline oli poikkeuksellinen ja kertaluonteinen ratkaisu, eikä järjestely toimi ennakotapauksena.

Suomen ennakkovaikuttamiskantoja tarkennetaan tältä osin seuraavasti:

Suomi tunnistaa, että Suomen nettomaksuasemaan vaikuttaa eniten rahoituskehyksen kokonaistaso. Suomi on valmis ajamaan lisäpanostuksia EU:n budjetin kautta tärkeäksi katsomiinsa kohteisiin, mutta unionin budjetin kokoa ei voida merkittävästi kasvattaa erityisesti tilanteessa, jossa jäsenvaltiot joutuvat sopeuttamaan kansallisia budjettejaan.

Suomi katsoo, että monivuotisen rahoituskehyksen tulisi säilyä ensisijaisena vastauksena EU-tason rahoitustarpeisiin.

Suomi pitää tärkeänä, että tulevaa rahoituskehystä tarkastellaan kokonaisuutena. Tarkastelun keskiössä ovat erityisesti rahoituskehyksen kokonaistaso, kansalliset erityiskysymykset ja valitut strategiset prioriteettialat. Kokonaisuuden tarkastelussa tulee pyrkiä varmistamaan Suomen nettomaksuaseman kohtuullisuus.

Tarkasteltaessa tulevan rahoituskehyksen kokonaistasoa Suomi tunnistaa Euroopan merkittävästi muuttuneen turvallisuusympäristön ja sen aiheuttamat välittömät tarpeet, kuten Ukrainan tukeminen.

Suomi tukee EU:n rahoitukseen kytkeytyvää vahvaa ehdollisuutta. Suomi pitää erityisen tärkeänä, että EU:n rahoitus linkitetään jatkossakin tiiviisti oikeusvaltioperiaatteen kunnioittamiseen, varojen väärinkäytön vastaisiin toimiin ja korruption ehkäisemiseen. Suomi korostaa myös EU-varojen tehokasta valvontaa ja EU:n taloudellisten etujen suojaamista. Ehdotuksia erilaisiksi rahoitusmalleiksi tulisi tarkastella ja arvioida myös niihin liittyvien mahdollisten väärinkäytösten ja riskien näkökulmasta. Samalla EU-rahoitteisten toimien hallinnointia tulisi yksinkertaistaa ja vähentää hallinnollista taakkaa.

Rahoituksen kohdentamisen lähtökohdat

Kuluvan kauden rahoituksen määrästä noin 31 prosenttia kohdennetaan maatalouden suoriin tukiin ja maaseudun kehittämisrahoitukseen, noin 30 prosenttia koheesiorahastoihin (pois lukien oikeudellisen siirtymän rahasto) ja noin 32 prosenttia muihin politiikkaotsakkeisiin (erityisesti sisämarkkinat, innovointi ja digitaalitalous –otsakkeeseen) sekä noin 7 prosenttia hallintomenoihin. Noin 30 prosenttia EU-rahoituksen kokonaisuudesta on läpileikkaavasti allokoitu ilmastonmuutoksen vastaisten toimien edistämiseen. Kuluvalla kaudella kasvatettiin kilpailukykyä, puolustusta sekä sisäasioita koskevaa rahoitusta edelliseen kauteen nähden. Maatalouden ja koheesion rahoituksen osuus puolestaan pieneni. Maatalouden ja koheesion rahoitus kattoi edellisellä kaudella (2014–2020) yhteensä noin 70 prosenttia koko rahoituskehyksen menoista. Edellisissä rahoituskehysneuvotteluissa sovittiin aiempaa suuremmassa kohdentamattomasta rahoituksesta vastaamaan ennakoimattomiin tarpeisiin.

Suomen EU-saannot kaudella 2021–2027 ovat yhteensä arviolta noin 13 miljardia euroa. Näistä yhteisen maatalouspolitiikan ja maaseudun kehittämisen arvioidut saannot muodostavat lähes puolet (noin 6,2 miljardia euroa), Horisontti Eurooppa -tutkimusohjelman arvioidut saannot noin 2 miljardia euroa sekä koheesipolitiikan saannot noin 1,5 miljardia euroa. Muita Suomen saantojen kannalta merkittäviä ohjelmia ovat muun muassa Erasmus+, turvapaikka- maahanmuutto- ja kotouttamisrahasto, yhdennehtyn rajaturvallisuuden rahasto, Verkkojen Eurooppa -väline ml. sotilaallinen liikkuvuus sekä Euroopan puolustusrahasto.

Suomen saantoja voidaan tarkastella myös suhteessa Suomen jäsenmaksusuuteen (kuluvalla rahoituskehyskaudella keskimäärin noin 1,7 prosenttia). Tällöin Suomelle edullisimmat ohjelmat ovat maaseudun kehittäminen sekä Horisontti Eurooppa -ohjelma, joissa merkittävän euromääräisen saannon lisäksi Suomen arvioidaan olevan selkeästi laskennallinen nettosaaja. Muita Suomelle edullisia ohjelmia laskennallisen nettosaannon näkökulmasta ovat muun muassa Euroopan puolustusrahasto ja

sotilaallinen liikkuvuus (Verkkojen Eurooppa -väline), joiden euromääräinen saannon volyymi jää kuitenkin suhteellisen pieneksi ohjelmien ollessa EU-tasolla verrattain pieniä.

Alla olevassa taulukossa esitetään tämänhetkinen arvio Suomen merkittävimmistä saannoista EU-budjetista nykyiselle kehyskaudelle. Saantoarvio koostuu Suomelle jo varmistuneesta kuluvan kauden rahoituksesta sekä eri lähteistä kootuista tulevista saantoarvioista, jotka tarkentuvat kehyskauden kuluessa. Taulukon luvut eivät tule olemaan vertailukelpoisia komission tulevan rahoituskehys ehdotuksen kanssa, sillä komissio antaa ehdotuksensa vuoden 2025 hintatasossa.

Taulukko 1. Arvio Suomen merkittävimmistä saannoista EU-budjetista 2021–2027 (€ milj.)

Arvio Suomen saannosta keskeisimpien ohjelmien osalta¹

milj. euroa, käyvin hinnoin

Otsake ja ohjelma	MFF 2021-2027 (01/2024)	Arvio Suomen saannosta vuosina 2021-2027	% osuus Suomen kokonaissaannosta
1. Sisämarkkinat, innovointi ja digitaalitalous	149 213	2 625	21 %
Horisontti Eurooppa ²	87 630	1 969	16 %
Verkkojen Eurooppa -väline (CEF)	20 388	450	4 %
Digitaalinen Eurooppa	8 136	134	1 %
2. Koheesio palautumiskyky ja arvot	431 184	2 417	19 %
Alue- ja rakennepoliitikan rahastot (EAKR, ESR+, KR) ²	372 624	1 469	12 %
Erasmus+	26 649	521	4 %
Pelastuspalvelumekanismi/RescEU	1 581	305	2 %
Terveystyökalu/EU4Health	4 563	60	0,5 %
3. Luonnonvarat ja ympäristö	400 296	6 655	53 %
Euroopan maatalouden tukirahasto (EAGF)	283 956	3 635	29 %
Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto (EAFRD) ²	94 222	2 560	20 %
Oikeudenmukaisen siirtymän rahasto (JTF) ²	8 453	204	2 %
Euroopan meri- kalatalous ja vesiviljelyrahasto	6 082	76	1 %
Ympäristön ja ilmastotoimien ohjelma (LIFE)	5 437	143	1 %
4. Muuttoliike ja rajaturvallisuus	30 652	271	2 %
Turvapaikka-, maahanmuutto-, ja kotouttamisrahasto (AMIF)	10 978	137	1 %
Rajaturvallisuuden ja viisumipolitiikan rahoitustukiväline (BMVI)	7 183	97	1 %
5. Turvallisuus ja puolustus	17 925	199	2 %
Sisäisen turvallisuuden rahasto (ISF)	1 882	43	0,3 %
Euroopan puolustusrahasto (EDF)	8 793	83	1 %
Sotilaallinen liikkuvuus	1 759	73	1 %
6. Naapurialueet ja muu maailma	113 697	88	1 %
Naapurisuus- ja ulkosuhdeväline (NDICI)	80 047	83	1 %
Arvio Suomen kokonaissaannosta ³		12 668	100 %
Arvio Suomen EU-maksuista		17 629	
Arvio Suomen nettomaksuasemasta		-4 961	

Lähde: VM:n laskelmat Euroopan komission ja ministeriöiden antamien tietojen pohjalta, EU COM Financial Reports (2021-2022)

¹ Suomen saantoarviossa on käytetty hyväksi kuluvan kauden toteutuneiden sitoumus- ja maksuäärärahojen tilastoja, ministeriöistä saatuja tietoja sekä rahoituskehyssovn mukaisia jäsenmaakohtaisia allokatioita. Taulukossa mainitut ohjelmat sisältävät noin 95 % Suomen saannosta.

² Ei sisällä elpymisvälineen kautta tulevaa rahoitusta

³ Sisältää kaikkien ohjelmien yhteenlasketun arvion Suomen saannosta, ml. hallinto-otsake

Tulevan rahoituskehys uudistamista koskevat paineet kohdistuvat erityisesti rahoituksen vahvistamiseen EU:n kilpailukyvyyn ja teollisuuden, puolustuksen, muuttoliikkeen hallinnan sekä tulevan EU:n laajentumisen osalta. Lisäksi tarve EU:n vahvalle Ukraina-tuelle tulee jatkumaan tulevina vuosina. Tulevalla rahoituskehyskaudella tulee ottaa myös huomioon, että elpymisvälineen avustusmuotoiseen tukeen liittyvän lainan takaisinmaksu EU-budjetista alkaa vuodesta 2028 alkaen.

Edellä kuvatun lisäksi painetta kohdistuu rahoitusohjelmien kokonaisvaltaiseen uudistamiseen. Alustavien ennakkotietojen mukaan komissio olisi uudistamassa erityisesti koheesiopolitiikan välineitä nykyisistä kustannusperusteisista malleista tulosperusteiseen malliin. Näissä tulosperusteisissa malleissa EU-rahoitusta maksettaisiin jäsenvaltioille vasta ennalta sovittujen konkreettisten täytäntöönpanoon liittyvien tavoitteiden ja välitavoitteiden toteututtua.

Suomen kanta

Valtioneuvoston selvityksessä Suomen avaintavoitteista EU-vaalikaudelle 2024–2029 (E 58/2023 vp.) todetaan seuraavasti:

Suomen pääprioriteetit EU:n strategiseen agendaan ja tulevan komission ohjelmaan ovat Euroopan strategisen kilpailukyvyn vahvistaminen, Euroopan kokonaisturvallisuuden parantaminen ja puhtaan siirtymän sekä biotalouden ja kiertotalouden mahdollisuuksien edistäminen. Suomi katsoo, että tulevalla EU:n monivuotisella rahoituskehyksellä tulisi osaltaan edistää näiden painopisteiden toteutumista.

Lisäksi Suomi edistää rahoituksen kohdentamista kokonaisturvallisuutta ja EU:n ulkorajoja vahvistaviin toimiin. Valmistauduttaessa tuleviin rahoituskehysneuvotteluihin tulee kansallisia neuvottelutavoitteita asetettaessa tunnistaa myös mahdollisen EU:n laajenemisen budjettivaikutukset.

Suomi suhtautuu kriittisesti uusien, elpymisvälineen kaltaisten EU:n lainanotolla rahoitettavien EU-tason rahoitusvälineiden luomiseen.

Hallitusohjelman mukaisesti Suomi sitoutuu voimakkaasti tukemaan Ukrainaa ja sen jälleerakentamista ja on avoin erilaisille rahoitusratkaisuille Ukrainan tukemiseksi.

Suomen ennakkovaikuttamiskantoja tarkennetaan seuraavasti:

Suomi pitää välttämättömänä EU-rahoituksen painopisteiden priorisointia. Suomi katsoo, että varoja tulisi kohdentaa nykyistä vahvemmin valittujen strategisten prioriteettien mukaisesti.

Suomi katsoo, että puolustuksen (ml. sotilaallinen liikkuvuus), kriisivarautumisen ja rajaturvallisuuden rahoituksen osuutta tulee kasvattaa huomattavasti nykyisestä suhteellisesti vähäisestä määrästä. Suomen tavoitteena on, että puolustusulottuvuutta painotettaisiin läpileikkaavasti rahoituskehyksessä.

Osana EU:n kriisivarautumisen kehittämistä Suomi korostaa nykyisen rescEU-tyyppisen välineen merkitystä ja jatkuvuuden turvaamista.

Lisäksi Suomi pitää tärkeänä, että Euroopan strategisen kilpailukyvyn vahvistamiseen kohdennetaan rahoitusta nykyistä vahvemmin. Suomen prioriteettina on avoimeen kilpailuun ja korkeaan laatuun pohjautuvan tutkimus-, kehitys- ja innovaatorahoituksen nykyistä suurempi osuus.

Suomen tavoitteena on rahoituskehysratkaisu, jossa huomioidaan Suomen itärajan kokonaisvaltainen merkitys EU:lle.

Suomi pitää tärkeänä EU-rahoitusohjelmien uudistamista vastaamaan paremmin EU:n tulevia haasteita. Osana tulevaa rahoituskehystä Suomi suhtautuu avoimesti

tulosperusteisten mallien tarkastelemiseen rahoituksen eurooppalaisen vaikuttavuuden vahvistamiseksi. Lisäksi on tärkeää varmistaa EU-rahoituksen nykyistä vahvempi yksitystä rahoitusta vivuttava vaikutus.

Käytäessä keskustelua tulevasta rahoituskehiksestä ja siihen liittyvistä sektorikohtaisista uudistamistarpeista, Suomi korostaa neuvoston vahvaa roolia.

Maatalouspolitiikka

EU:n yhteisen maatalouspolitiikan (CAP) keskeiset rahoitusvälineet ovat maanviljelijöille maksettavat suorat tulotuet (pilari I) ja kansallisesti osarahoitetut maaseudun kehittämiseen kohdistuvat tuet (pilari II).

Maatalouden osuutta EU:n monivuotisesta rahoituskehiksestä on vähennetty edellisillä rahoituskehyskierroksilla. CAP-rahoitus on kuitenkin edelleen suurin yksittäinen EU-rahoituksen painopiste muodostaen noin kolmanneksen koko rahoituskehiksestä. Suomi on vakiintuneesti saanut EU-rahoitusta määrällisesti eniten tästä rahoituskehiksen otsakkeesta. Etenkin maaseudun kehittämisrahoituksessa Suomi on huomattava nettosaaja.

Suomen saanto CAP-rahoituksesta on noin puolet Suomen EU-rahoituksen kokonaissaannosta. CAP-rahoituksen pilarin I suorat tulotuet kohdistuvat suoraan maanviljelijöille eikä suoriin tukiin kytkeydy kansallista osarahoitusta. Pilarin II maaseudun kehittämisrahoitukseen sen sijaan kytkeytyy merkittäviä kansallisia osarahoitusosuuksia. Rahoitus kohdistuu maatalouden rakennetta ja maaseudun elinvoimaisuutta edistäviin toimenpiteisiin ja luonnonolosuhteita kompensoiviin, ympäristön tilaa parantaviin, ilmastonmuutokseen vastaaviin sekä eläinten hyvinvointia parantaviin tukiin.

Tulevan rahoituskehiksen osalta myös maatalouspolitiikkaan kohdistuu uudistamistarpeita. Etenkin EU:n mahdolliseen laajentumiseen varaudutaan jo ennakkollisesti, vaikkei unioniin liittyisikään uusia jäsenvaltioita vielä tulevilla rahoituskehyskaudella. Erityisesti Ukrainan liittyminen muuttaisi maatalousrahoituksen jakautumista merkittävästi.

Suomen kanta

Hallitus edistää suomalaisen ruoantuotannon toimintaedellytyksiä osana eurooppalaista ruoantuotantoa.

Valtioneuvoston selvityksessä Suomen avaintavoitteista EU-vaalikaudelle 2024–2029 (E 58/2023 vp.) todetaan seuraavasti:

Suomi tunnistaa tulevan laajentumisen erityisen merkityksen EU:n yhteisessä maatalouspolitiikassa. Suomi korostaa, että tasapainoisen ja globaalia ruokaturvaa tukevan ratkaisun löytäminen nykyarvion mukaan edellyttäisi riittävän pitkiä siirtymäaikoja sekä maataloustukijärjestelmän uudistamista vastaamaan uutta tilannetta.

Suomen ennakko vaikuttamiskantoja tarkennetaan seuraavasti:

Suomi korostaa, että maataloutta on voitava harjoittaa kannattavalla tavalla unionin kaikissa jäsenvaltioissa.

Suomi tavoittelee yhteisen maatalouspolitiikan kokonaisuuden osalta mahdollisimman korkeaa saantoa, sillä luonnonolosuhteet ovat Suomessa epäedulliset verrattuna muihin jäsenvaltioihin.

Suomi tunnistaa EU:n yhteisen maatalouspolitiikan rahoituksen kansallisen merkityksen ja suhtautuu avoimesti erilaisiin rahoitusratkaisuihin maatalousrahoituksen uudistamiseksi, esimerkiksi hyödyntämällä kansallisia osarahoitusosuuksia myös I pilarissa säilyttämään suorien tukien taso tuensaajien näkökulmasta. Mahdollisten kansallisten osarahoitusosuuksien tulee perustua jäsenvaltioille yhteisiin sääntöihin ja periaatteisiin, jotta kilpailu sisämarkkinoilla ei vääristy.

Valmistauduttaessa tulevaan EU:n laajentumiseen Suomi on valmis tarkastelemaan avoimesti erilaisia yhden tuensaajan saaman tuen enimmäismäärää rajaavia tukikattomalleja.

Suomi katsoo, että yhteisen maatalouspolitiikan tukijärjestelmiä ja niiden valvontaa tulisi yksinkertaistaa ja toimeenpanon aiheuttamaa hallinnollista taakkaa vähentää.

Kilpailukyky

Nykyisessä rahoituskehyksessä on useita eri kilpailukykyä, investointeja sekä tutkimusta, kehitystä ja innovaatioita tukevia rahoitusohjelmia. Näitä ovat muun muassa Horisontti Eurooppa, InvestEU, EU:n avaruusohjelma, Digitaalinen Eurooppa ja sisämarkkinaohjelma. Sisämarkkinoita ja kilpailukykyä koskevasta otsakkeesta rahoitetaan myös Verkkojen Eurooppa -ohjelman liikenne-, energia- ja digi-infrastruktuuria. Suomi on ollut maksuosuuteensa suhteutettuna selvästi nettosaajana erityisesti Horisontti Eurooppa-ohjelmassa sekä kyennyt hyödyntämään selvästi osuuttaan enemmän InvestEU-ohjelman mahdollistamia rahoitusmahdollisuuksia. Tällä hetkellä Suomi saa Horisontti Eurooppa-ohjelmaan maksamastaan yhdestä eurosta noin 1,7 euroa.

EU:n globaalia kilpailukykyä, vihreää ja digitaalista siirtymää sekä strategista autonomiaa on viime vuosina pyritty vahvistamaan useiden aloitteiden, kuten kriittisiä raaka-aineita koskevan säädöksen ja sirusäädöksen myötä. Osana nykyisen rahoituskehyksen välitarkistusta perustettiin uusi strategisten teknologioiden STEP-kehysväline, jonka kautta ohjataan lisärahoitusta erityisesti Euroopan puolustusrahaan.

Lisäksi koronapandemian ja Venäjän hyökkäyssodan Ukrainassa myötä komissio päätti tilapäisistä joustoista EU:n valtiontukisääntöihin. Tilapäisten valtiontukisääntöjen joustojen tarkoituksena on antaa jäsenvaltioille laajat mahdollisuudet tukea yrityksiä ja lieventää koronapandemian sekä Ukrainan sodan haitallisia talousvaikutuksia.

Nykyinen ohjelmarakenne on osittain päällekkäinen ja pirstaloitunut, jolloin EU-rahoitus ei välttämättä kohdennu mahdollisimman tehokkaasti eikä niillä välttämättä saavuteta keskeisimpiä kilpailukykyä tukevia tavoitteita. Kiristyneen globaalin kilpailun johdosta tarve investointien lisäämiselle on kasvanut. Erityisesti InvestEU-tyyppisellä budjettitakausrahoituksella olisi mahdollista saavuttaa merkittävää vipuvaikutusta EU-rahoitukselle yksityisten investointien muodossa. Tämä myös lisäisi EU-rahoituksen markkinaehtoisuutta.

Osana vastausta EU:n kilpailukykyhaasteisiin on nostettu tiettyjen komissaarien ja jäsenvaltioiden toimesta esiin tarve mahdolliselle uudelle EU-tason investointivälineelle, jolla tuettaisiin Euroopan strategista kilpailukykyä, esimerkiksi puolustusteollisuutta.

Suomen kanta

Valtioneuvoston selvityksessä Suomen avaintavoitteista EU-vaalikaudelle 2024–2029 (E 58/2023 vp.) todetaan seuraavasti:

Suomen näkemyksen mukaan seuraavalla rahoituskehyskaudella varoja tulisi suunnata entistä enemmän tutkimusta, innovaatioita ja osaamista sekä digitalisaatiota ja puhdasta siirtymää edistäviin toimiin.

Suomen lähtökohtana on, että EU:n kilpailuun perustuvien rahoitusohjelmien, kuten tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelman, tulee jatkossakin perustua korkeaan toiminnan laatuun, ei kiintiöihin tai aluekriteereihin.

Suomi korostaa, että EU:n digitaalinen johtajuus edellyttää investointeja erityisesti murrosteknologioihin, kuten tekoälyratkaisut, suurteho- ja kvanttilaskenta, siruteknologia sekä 6G.

Suomen tavoitteena on, että nykyisistä, tilapäisistä valtiontukisääntöjen joustoista irtaudutaan mahdollisimman nopeasti eikä Suomi nykyisellään näe tarvetta uusille valtiontukijoustoille. Suomi korostaa valtiontukikilpailun haitallisia vaikutuksia sekä riskejä Euroopan yhtenäisyydelle sekä sisämarkkinoiden toimivuudelle.

Suomen ennakkovaikuttamiskantoja tarkennetaan seuraavasti:

Suomelle keskeistä on, että EU:n kilpailukykyä tukevalla rahoituksella edistetään mahdollisimman tehokkaasti sisämarkkinoiden toimivuutta, teollisuuden uudistamista ja Euroopan houkuttelevuutta investointikohteena. Tehokkailla ja markkinaperusteisilla yksityistä rahoitusta edistävillä EU-tason rahoitusvälineillä vastataan EU:n kilpailukykyhaasteisiin.

Suomi katsoo, että strategista kilpailukykyä tukevien ohjelmien yhdistäminen yhdeksi laajaksi kokonaisuudeksi voisi parhaimmillaan tehostaa EU-rahoitusta. Suomelle on kuitenkin ensisijaista, että tutkimus-, kehitys-, ja innovaatorahoituksen säilyminen avoimeen kilpailuun ja korkeaan laatuun perustuvana EU-rahoituksena turvataan. Myös riittävät panostukset Erasmus+:n kaltaisiin ohjelmiin tukisivat osaltaan Euroopan kilpailukykyä.

Suomi katsoo, että tutkimus-, kehitys-, ja innovaatorahoituksen osuutta kehyksessä tulisi kasvattaa Suomen saadessa näistä ohjelmista ja välineistä huomattavasti enemmän suhteessa maksusuuteensa. Suomi pitää tarkoituksenmukaisena, että TKI-toimiin kohdistuva EU-rahoitus (nykyinen Horisontti Eurooppa) voi jatkossakin olla avustusmuotoista. Suomi katsoo, että kaksikäyttötarkoituksiin kohdistuvaa TKI-rahoitusta tulisi painottaa laajasti rahoituskehyksessä.

Suomi pitää nykyistä lainatakauksiin perustuvaa InvestEU-välinettä tarkoituksenmukaisena sen hyödyttäessä erityisesti suomalaisia pieniä ja keskisuuria yrityksiä ja katsoo, että sen rahoitustakauksen osuutta kehyksessä tulisi kasvattaa merkittävästi riittävän yksityisen rahoituksen vipuvaikutuksen aikaansaamiseksi. Sen sijaan Suomi suhtautuu kriittisesti mahdollisiin ehdotuksiin uusien avustusmuotoisten investointivälineiden perustamiseksi.

Suomen tavoitteena on, että biotalous ja bioteknologia sisällytettäisiin tuleviin rahoitusohjelmiin, kuten esimerkiksi TKI-rahoitukseen ja maaseudun kehittämisrahoitukseen. Suomi korostaa, että julkisten investointien rinnalla tarvitaan yksityisiä investointeja.

Suomi katsoo, että puhdasta siirtymää edistetään muun muassa panostamalla ydinvoimaa ja eurooppalaisia energiaverkkoja tukeviin investointeihin. Tämä on keskeistä Euroopan kilpailukyvyn ja omavaraisuuden vahvistamiseksi.

Suomi katsoo, että Euroopan liikenneinfrastruktuurin olisi jatkossa edistettävä entistä tehokkaammin liikenneverkon kaksikäyttöisyyttä, eli siviili- ja sotilasliikenteen tarpeiden huomioimista edistään unionin kokonaisturvallisuutta, erityisesti sotilaallista liikkuvuutta, huoltovarmuutta ja kriisinsietokykyä. Tämä edellyttäisi investointeja tukevaa EU-rahoitusta, jolla edistettäisiin liikenneverkon toimivuutta ja modernisointia.

Koheesiopolitiikka

EU:n koheesiopolitiikan tavoitteena on vähentää kehityseroja alueiden välillä. Poliitiikalla tavoitellaan nykyistä parempaa taloudellista, sosiaalista ja alueellista tasapainoa Euroopassa. EU:n koheesiopolitiikka toteutetaan kuluvalle kehyskaudella seuraavien rahastojen kautta; koheesiorahasto, Euroopan aluekehitysrachasto (EAKR), Euroopan sosiaalirachasto plus (ESR+) ja oikeudenmukaisen siirtymän rahasto (JTF). Tällä hetkellä Suomi saa koheesiorahoitukseen maksamastaan yhdestä eurosta noin 0,23 euroa.

Koheesiopolitiikan rahoitus jakautuu nykykaudella jäsenvaltioille mm. BKT:n, väestön määrän, työttömyyden ja työllisyyden, ilmastomuutoksen, muuttoliikkeen, koulutuksen ja harva-asutuksen perusteella. Koheesiorahoitus kohdistuu erityisesti EU:n vähiten kehittyneiden alueille, joiden keskimääräinen asukaskohtainen BKT on alle 75 prosenttia EU:n keskiarvosta. Koheesiorahoitukseen kytkeytyy kansallista osarahoitusta, jonka suuruus määräytyy alueluokitusten perusteella.

Tulevan rahoituskehysten valmistelussa on painetta koheesiopolitiikan heikentämiselle ja koheesiorahoituksen mallien uudistamiselle. Esimerkiksi komission 27.3.2024 julkaisemassa raportissa todetaan, että koheesiopolitiikan välineitä tulisi tehostaa ja niillä tulisi tukea paremmin myös uudistuksia. On mahdollista, että tulevan koheesiopolitiikan suunnittelussa huomioitaisiin ennakollisesti myös tulevaa laajentumista.

Suomen kanta

Valtioneuvoston selvityksessä Suomen avaintavoitteista EU-vaalikaudelle 2024–2029 (E 58/2023 vp.) todetaan seuraavasti:

Suomi katsoo, että modernisoitaessa koheesiopolitiikkaa ja sen varojenjakokriteerejä tulisi entisestään painottaa Euroopan unionin ulkoraja-alueiden merkitystä ja niiden tulevaisuuden toimintaedellytyksiä sekä koheesiopolitiikan varojen jakautumista vaikuttavasti. Nykyisessä geopolittisessä tilanteessa Suomi korostaa etenkin Itä- ja Pohjois-Suomen merkitystä koko Euroopan turvallisuudelle.

Suomi tunnistaa, että mahdollisten uusien jäsenmaiden myötä unioniin tulisi joukko nykyiseen verrattuna huomattavasti vähemmän vauraita jäsenvaltioita ja koheesiopolitiikan maantieteellinen painopiste siirtyisi entistä enemmän itäiseen Eurooppaan.

Suomen ennakkovaikuttamiskantoja tarkennetaan seuraavasti:

Alueellisen koheesion edetessä tarve EU:n yhteiselle koheesiorahoitukselle vähenee.

Osana rahoituskehyskokonaisuuden edellyttämää priorisointia Suomi pitää tarkoituksenmukaisena koheesiorahoituksen osuuden alentamista edelleen rahoituskehyksessä suhteessa muihin EU:n painopisteisiin. Arvioitaessa koheesiorahoituksen merkitystä osana rahoituskehystä tulee huomioida Suomen huomattava nettomaksu koheesiopolitiikan välineisiin.

Suomi korostaa vakiintuneesti kansallisen osarahoituksen merkitystä koheesiopolitiikan rahoittamisessa. Tällä vähennettäisiin EU-tason rahoituksen tarvetta ja vahvistettaisiin jäsenvaltioiden omistajuutta.

Tulevassa koheesiopolitiikassa tulisi kohdistaa Itä-Suomen ulkoraja-alueille erityisrahoitusta johtuen EU:n muuttuneesta turvallisuusympäristöstä ja sen aiheuttamista näiden alueiden vakavista sosio-ekonomisista haasteista.

Lisäksi Suomi katsoo, että nykyisistä koheesiopolitiikan varojenjakokriteereistä syrjäinen ja pohjoinen sijainti, muuttoliike sekä harva-asutus ja pitkät etäisyydet ovat jatkossakin Suomelle keskeisiä.

Ukrainan tuki

Osana nykyisen monivuotisen rahoituskehysten välitarkistusta sovittiin uudesta Ukrainan tukivälineen perustamisesta vuosille 2024–2027. Tukiväline on rahoituskehysten ulkopuolinen erityisväline ja sen kokonaisrahoitus on 50 miljardia euroa (17 miljardia euroa avustuksina ja 33 miljardia euroa lainoina). Välineestä tuetaan Ukrainan lyhyen aikavälin rahoitustarpeita, keskipitkän aikavälin jälleenrakentamista ja Ukrainan EU-lähentymiseen liittyviä uudistuksia.

Ukrainalle on lisäksi myönnetty aseapua Euroopan rauhanrahaston (EPF) kautta. EPF on rahoituskehysten ulkopuolinen rahoitusväline, josta sovittiin nykyisen rahoituskehysten yhteydessä. Rauhanrahaston kautta voidaan rahoittaa EU:n ulkopuolisia toimia, joilla on sotilaallista tai puolustuksellista merkitystä. Jäsenvaltiot ovat voineet hyödyntää rauhanrahastoa Ukrainalle toimittamansa aseavun kompensoimiseksi. Jäsenvaltiot rahoittavat rauhanrahastoa suoraan BKT-perusteisesti. Rauhanrahasto toteutetaan kokonaan erillään rahoituskehyksestä, koska perussopimusten mukaan EU:n budjetista ei voida rahoittaa menoja, joilla on sotilaallista merkitystä tai merkitystä puolustuksen alalla.

Suomen kanta

Hallitusohjelman mukaisesti Suomi sitoutuu voimakkaasti tukemaan Ukrainaa ja sen jälleenrakentamista ja on avoin erilaisille rahoitusratkaisuille Ukrainan tukemiseksi.

Suomi tukee vahvasti Euroopan rauhanrahaston käyttöä ja lisääomittamista Ukrainan tukemiseksi. (UTP 41/2023 vp.)

Valtioneuvoston selvityksessä Suomen avaintavoitteista EU-vaalikaudelle 2024–2029 (E 58/2023 vp.) todetaan seuraavasti:

EU:n tulee jatkaa vahvaa poliittista, taloudellista ja sotilaallista tukeaan Ukrainalle, niin kauan kuin on tarpeen.

Suomen ennakkoaiheuttamiskantoja tarkennetaan seuraavasti:

Ukrainan taloudellisen tuen osalta Suomi on avoin erilaisille rahoitusratkaisuille, mutta pitää nykyistä rahoituskehityksen ulkopuolista Ukrainan tukivälinettä tai sitä vastaavaa järjestelyä tarkoituksenmukaisena mallina pidempiaikaisen tuen kanavoimiseksi Ukrainalle.

Huomioiden perussopimusten asettamat rajoitukset, Suomi pitää Euroopan rauhanrahastoa tai sitä vastaavaa järjestelyä keskeisenä välineenä EU:n jäsenvaltioiden Ukrainalle myöntämän sotilaallisen ja puolustuksellisen tuen mahdollistamiseksi.

Suomi sitoutuu vahvasti tukemaan Ukrainan tulevaa jälleenrakentamista korostaen EU-rahoituksen roolia yhdessä kansainvälisten kumppanien ja rahoituslaitosten tarjoaman rahoituksen kanssa.

Puolustus

Kuluvalla rahoituskehyskaudella perustettiin uusi Euroopan puolustusrahasto (EDF), jonka rahoitus on 7 miljardia euroa (2018 hinnoin) vuosina 2021–2027. Välineestä rahoitetaan puolustustutkimus- ja kehittämisvaiheen toimia. Lisäksi uutena elementtinä rahoituskehyksestä rahoitetaan sotilaallista liikkuvuutta Verkkojen Eurooppa -ohjelman kautta.

Euroopan turvallisuustilanne on heikentynyt äkillisesti, merkittävästi ja pitkäkestoisesti Venäjän hyökättyä Ukrainaan helmikuussa 2022. EU:ssa on toteutettu useita lainsäädäntöhankkeita vuosina 2022 ja 2023 vastatakseen Ukrainan ja puolustusteollisuuden tarpeisiin. Näihin lukeutuvat mm. puolustusteollisuuden yhteishankintojen vahvistamiseen tarkoitettu EDIRPA-väline sekä ammushankintoja koskeva ASAP-väline.

Komissio antoi maaliskuussa 2024 ehdotukset Euroopan puolustusteollisesta strategiasta (EDIS) ja Euroopan puolustusteollisuuden ohjelmasta (EDIP), johon komissio esittää 1,5 miljardia euroa (käyvin hinnoin) kuluvalle rahoituskehyskaudelle. Kuluvan kauden EDIP-rahoitus mahdollistettiin rahoituskehityksen välitarkistuksessa uuden strategisten teknologioiden kehysvälineen (STEP-kehysväline) kautta.

Voidaan ennakoida, että tulevalla rahoituskehyskaudella EU:n turvallisuus- ja puolustussektorin merkittävimmät välineet tulisivat olemaan Euroopan puolustusrahasto ja Euroopan puolustusteollisuuden ohjelma, joihin voidaan ennakoida kohdistettavan myös nykyistä huomattavasti merkittävämpää rahoitusta.

Suomen kanta

Hallitusohjelman mukaisesti Suomi ajaa tulevaisuuden puolustusteknologioiden tutkimisen ja kehittämisen rahoituksen lisäämistä.

Hallitusohjelman mukaisesti Suomi edistää sotilaallista liikkuvuutta Euroopassa ja tukee EU:n sotilaallisen liikkuvuuden hankkeita.

Valtioneuvoston selvityksessä Suomen avaintavoitteista EU-vaalikaudelle 2024–2029 (E 58/2023 vp.) todetaan seuraavasti:

Suomen etu on, että EU on turvallisuudessa ja puolustuksessa mahdollisimman vahva ja toimintakykyinen. Eurooppalaisten suorituskykyjen kehittäminen ja tehokas käyttö edellyttävät kilpailukykyistä puolustuksen teollista ja teknologista perustaa. Suomen tavoitteena on, että unioniin luotaisiin puolustustarvikkeiden yhteismarkkinat

Suomen ennakковаikuttamiskantoja tarkennetaan seuraavasti:

Suomen tavoitteena on, että nykyistä suurempi osuus rahoituksesta kohdennettaisiin puolustustutkimus- ja kehittämisvaiheen toimien tukemiseksi EU:ssa nykyisen Euroopan puolustusrahaston tai sitä vastaavan järjestelyn tapaan.

Suomi pitää keskeisenä, että tulevassa rahoituskehyksessä sotilaallisen liikkuvuuden osuutta rahoituksesta kasvatettaisiin huomattavasti, huomioiden erityisesti Suomen asema muuttuneessa turvallisuusympäristössä EU:n ulkorajavaltiona.

Osana tulevaa rahoituskehystä koskevaa ennakковаikuttamistyötä Suomi voi tarkastella avoimesti Euroopan puolustusteollisuuden ohjelman rahoituksellisia elementtejä sekä muita mahdollisia ehdotuksia EU:n puolustusteollisen pohjan vahvistamiseksi. Suomen lähtökohtana kuitenkin on, että mahdollisen EU:n rahoitustuen tulisi olla laina- tai takausmuotoista yksityisen rahoituksen vipuvaikutuksen aikaansaamiseksi.

Ulkosuhderahoitus

Kuluvalla rahoituskehyskaudella yhdistettiin EU:n ulkosuhderahoitus yhdeksi laajaksi välineeksi (naapuruus-, kehitys- ja yhteistyöväline, NDICI), jonka rahoitus on yhteensä noin 70 miljardia euroa (2018 hinnoin). Väline sisältää huomattavaa ohjelmoimatonta rahoitusta (noin 10 miljardia euroa) yllättäviin tilanteisiin reagoimiseksi sekä uuden, korvamerkityn rahoitusosuuden muuttoliikkeen hallintaan ja perimmäisiin syihin vaikuttamiseen (noin 10 prosenttia välineen rahoituksesta). Ulkosuhderahoituskokonaisuuteen sisältyy myös noin 10 miljardin euron humanitaarisen avun väline ja liittymistä valmisteleva noin 12,5 miljardin euron tukiväline (IPA III), jolla EU tukee ehdokasmaitaan.

Lisäksi keväällä 2024 perustettiin uusi, yhteensä 6 miljardin euron (käyvin hinnoin) Länsi-Balkanin tukiväline vuosille 2024–2027. Tukivälineen tavoitteena on kannustaa tuensajia entistä tehokkaampaan EU-jäsenyyden edellyttämien uudistusten toteuttamiseen.

Muuttunut geopoliittinen toimintaympäristö ja kiristynyt suurvaltakilpailu on korostanut tarvetta erilaisten kumppanuuksien kehittämiselle ja yhteistyön rakentamiselle.

Suomen kanta

Valtioneuvoston selvityksessä Suomen avaintavoitteista EU-vaalikaudelle 2024–2029 (E 58/2023 vp.) todetaan seuraavasti:

Suomi tukee EU:n kumppanuuksien edistämistä EU:n globaalin roolin vahvistamiseksi sekä unionin intressien ja arvojen edistämiseksi.

Unionin tulee jatkaa tukea hakijamaille lähentymisen vauhdittamiseksi ja jäsenyyssuhteiden täyttämiseksi.

Suomen ennakковаikuttamiskantoja tarkennetaan seuraavasti:

Suomi katsoo, että ulkosuhderahoituksen nykyinen yhdistetty ja laaja-alainen väline on osoittautunut tarkoituksenmukaiseksi tukemaan EU:n kumppanuuksia niin lähialueilla kuin globaalisti. Suomi pitää tärkeänä, että tulevalla kehyskaudella ulkosuhderahoitukseen sisältyisi edelleen myös kohdentamatonta rahoitusta ennakoimattomiin tarpeisiin vastaamiseksi sekä riittävä kyky ajankohtaisiin humanitaarisiin kriiseihin vastaamiseksi. Lisäksi

Suomi katsoo, että ulkosuhderahoituksessa tulisi varmistaa riittävä rahoitus myös muuttoliikkeen ulkoiseen ulottuvuuteen, etenkin perimmäisiin syihin vaikuttamiseen.

Ehdokasmaille kohdistettavan rahoitustuen osalta Suomi pitää tärkeänä rahoitusohjelmien ja tukivälineiden päällekkäisyyksien välttämistä ja on avoin tarkastelemaan mahdollisuuksia koota ehdokasmaille kohdistettavaa rahoitustukea yhden välineen alle.

Ehdokasmaille kohdennettavan rahoitustuen osalta Suomi korostaa erityisesti tuen vaikuttavuutta ja oikeaa kohdentumista, ennakollista ehdollisuutta sekä EU-varojen tehokasta valvontaa ja EU:n taloudellisten etujen suojaamista.

Muuttoliikkeen hallinta (ml. rajaturvallisuus)

Muuttoliikkeen sisäistä hallintaa sekä rajaturvallisuutta rahoitetaan nykyisessä rahoituskehyksessä turvapaikka- maahanmuutto- ja kotouttamisrahastosta (AMIF), rajaturvallisuuden ja viisumipolitiikan rahoitusvälineestä (BMVI) sekä sisäisen turvallisuuden rahastosta (ISF). Nykyisessä rahoituskehyksessä muuttoliikkeen sisäiseen hallintaan ja ulkoiseen ulottuvuuteen kohdistuva rahoitus kasvoi merkittävästi suhteessa edelliseen kauteen. AMIF-rahastosta tuetaan muun muassa kiintiöpakolaisten uudelleensijoittamista, laillista maahanmuuttoa ja kotouttamista, sekä laittoman maahanmuuton torjuntaa ja paluutoimia. Rajaturvallisuuden ja viisumipolitiikan rahoitusvälineestä ei ole komission tulokinnan johdosta rahoitettu fyysisiä rajaesteitä, vaan rajojen valvontaan ja rajatarkistuksiin liittyviä muita välineitä ja kalustoa (mm. digitaaliset ratkaisut). Muuttoliikkeen ulkoista ulottuvuutta rahoitetaan pääasiassa ulkosuhdepolitiikan naapuruus-, kehitys- ja yhteistyövälineestä (NDICI).

Kuluvalla rahoituskehyskaudella on ilmennyt tarve muuttoliikkeen sisäisen hallinnan vahvistamiseksi erityisesti koskien turvapaikka- ja muuttoliikeasioita sekä ulkorajoja. Suomen osalta tämä kytkeytyy erityisesti itärajan marraskuusta 2023 alkaen muuttuneeseen tilanteeseen.

Suomen kanta

Hallitusohjelman mukaisesti edistetään EU:n ulkorajojen ja rajaturvallisuusvirasto Frontexin toimintaedellytyksien vahvistamista.

Valtioneuvoston selvityksessä Suomen avaintavoitteista EU-vaalikaudelle 2024–2029 (E 58/2023 vp.) todetaan seuraavasti:

Suomi korostaa muuttoliikkeen hallinnan ja EU:n vahvojen ulkorajojen merkitystä.

Suomen ennakkovaikuttamiskantoja tarkennetaan seuraavasti:

Suomi katsoo, että muuttoliikkeen EU-rahoitusta painotettaisiin erityisesti muuttoliikkeen sisäiseen hallintaan, kuten rajaturvallisuuden vahvistamiseen ja palautusten tehostamiseen.

Suomi pitää tarkoituksenmukaisena, että tulevilla rahoituskehyskaudella muuttoliikkeen hallinnan rahoitusta olisi mahdollista kohdentaa myös fyysiseen ulkorajainfrastruktuuriin erityisesti välineellistetyn maahantulon ehkäisemiseksi.

EU:n hallinto

Rahoituskehyskaudella 2021–2027 EU:n yleisen hallinnon rahoitus on noin 7 prosenttia rahoituskehysten kokonaistasosta, sisältäen unionin toimielinten menot. Sen sijaan EU:n virastojen hallintomenojen rahoitus sisältyy rahoituskehysten muihin meno-otsakkeisiin.

EU:n henkilöstön palvelussuhteen ehdot, oikeusasema sekä palkkojen ja eläkkeiden tarkistustapa määritellään henkilöstösäännössä (EU-asetus) ja sen liitteissä. Nykyisen palkkojen ja eläkkeiden tarkistamiseen sovellettavien säännösten voimassaoloaika päättyi 31.12.2023, minkä jälkeen sitä sovelletaan väliaikaisesti, kunnes uusi asetus on hyväksytty. Komissio ei ole tähän mennessä ilmoittanut valmistelewansa henkilöstösäännön uudistusta.

Suomen kanta

Suomi pitää tärkeänä, että toimielimet ja virastot pyrkivät entisestään tehostamaan toimintaansa ja etsimään mahdollisia säästökohteita. EU:n toimielinten ja virastojen hallintomenojen taso sekä henkilöstömäärä on pidettävä maltillisena. (E 17/2023 vp.)

Suomen ennakkoaiuttamiskantoja tarkennetaan seuraavasti:

Suomi pitää keskeisenä EU:n henkilöstösääntöjen uudistamista osana hallintomenojen kasvun hillitsemistä.

EU:n omat varat

EU:n rahoituskehysten kokonaistasoon kytkeytyy myös EU:n talousarvion tulopuoli, eli EU:n omat varat, joilla EU:n talousarvio pääasiallisesti rahoitetaan. Nykyiset omat varat muodostuvat pääosin kansallisten talousarvioiden kautta rahoitettavista jäsenvaltioiden bruttokansantuloon (noin 60 prosenttia) ja arvonlisäveropohjaan (noin 17 prosenttia) perustuvista maksuosuuksista sekä kierrättämättömän muovipakkausjätteen määrään perustuvasta maksuosuudesta (noin 5 prosenttia) samoin kuin jäsenvaltioiden unionin puolesta keräämillä tullimaksuilla (noin 18 prosenttia), jotka tuloutetaan suoraan unionille.

Tällä hetkellä EU-tasolla on käsittelyssä kolme komission ehdotusta uusiksi varoiksi. Näitä ovat laajennetun EU:n päästökaupan (ETS1 ja ETS 2) tuloihin perustuva oma vara, EU:n hiilirajamekanismin (CBAM) tuloihin perustuvaa oma vara ja tilastollinen yritysten voittoihin kytkeytyvä oma vara. Komission ehdotuksiin liittyi ajatus, että edellä mainituilla uusilla omilla varoilla olisi mahdollista aloittaa ennenaikaisesti elpymisvälineen avustuksiin liittyvän lainan takaisinmaksu ja kattaa myös jatkossa elpymisvälineen vuosittainen takaisinmaksu. Suomen aiempia kantoja komission ehdotuksiin uusiksi omiksi varoiksi on määritellyt valtioneuvoston kirjelmässä U 22/2022 vp ja jatkokirjelmässä UJ 21/2023 vp.

Uusia omia varoja koskevat varsinaiset neuvottelut käytäneen vasta tulevaa rahoituskehystä koskevien neuvottelujen yhteydessä ja mahdollisista uusista omista varoista päästäneen sopuun vasta osana tulevaa rahoituskehystä koskevaa lopullista kokonaisratkaisua.

Uusien omien varojen osalta muodostetaan erilliset Suomen ennakkoaiuttamiskannat.

Suomen kanta

Hallitusohjelman mukaisesti EU:n omien varojen järjestelmän kehittäminen ei saa aiheuttaa suhteellista lisäkustannusta Suomelle.

Uusia omia varoja koskevassa jatkokirjelmässä (UJ 21/2023 vp) todetaan seuraavasti:

Suomi pitää tärkeänä mahdollisten rahoitusuudistusten yhteyttä unionin keskeisiin strategisiin tavoitteisiin, jotka tuovat lisäarvoa koko unionin tasolla ja tukevat myös Suomen kansallisia intressejä.

Suomi katsoo, että mahdolliset uudet omat varat tulisi ottaa käyttöön vasta unionin uuden rahoituskehyskauden alussa vuonna 2028, jolloin olisi tiedossa myös tuleva menotaso, joka osaltaan määrittelee EU:n rahoitustarpeet.

Suomi katsoo ensisijaisesti, että mahdollisilla uusilla omilla varoilla kerättävä määrä mitoitettaisiin elpymisvälineen takaisinmaksun menoja vastaavan määrän mukaisesti huomioiden kuitenkin jo päätetyt uudet menokohteet, kuten ilmastotoimien sosiaalirahaston rahoitus.

Suomen ennakkovaikuttamiskantoja tarkennetaan seuraavasti:

Suomi kiinnittää huomiota siihen, että mahdollisilla uusilla omilla varoilla tulisi saavuttaa aitoa EU-tason lisäarvoa sen sijaan, että ratkaisulla käytännössä siirrettäisiin varoja kansallisista budjeteista EU:n budjettiin.

Suomi kiinnittää huomiota siihen, että mahdollisista uusista omista varoista on ollut haastavaa sopia jäsenvaltioiden kesken yksimielisesti. Mahdollisilla uusilla omilla varoilla olisi haastavaa saavuttaa sellaista tulovolyymia, jolla aidosti voitaisiin vastata EU-budjetin rahoitustarpeisiin etenkin tilanteessa, jossa rahoituskehysten kokonaistasoa kasvatettai-
siin.

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

VNK/VNEUS neuvotteleva virkamies Joanna Tikkanen, puh. 029 516 0542

VNK/VNEUS EU-erityisasiantuntija Kasper Paasikallio, puh. 029 516 0597

VM/BO budjettineuvos Vesa Kulmala, puh. 029 553 0548

VM/BO neuvotteleva virkamies Miika Grönholm, puh. 029 553 0599